

Yesod Mora Bölüm 2

Emirlerin Sınıflandırılması ve Sayılması

1. Kategoriler

Nasıl görkemlidir mantık bilimi. Beş terimin bilgisinden başlar. Çünkü [mantık bilimi öğretir ki] daha alt kategorileri ve onların parçalarını içine alan yüce bir kategori vardır. Şimdi yüce kategoriye yakın olan alt bir kategoriye “yüce tür” denir, parçalarına yakın olan alt-kategori ise “aşağı tür” olarak anılır. Böylece, madde kelimesi yüce bir kategoriye işaret eder, çünkü taşları, yıldızları, metalleri, bitkileri ve yaşayan yaratıkları kapsar. Ancak, yaşayan yaratık terimi yüce bir türdür, çünkü kuşları, sığırları, insanı ve balığı içine alır. Buna karşın, insan kelimesi Reuven ve Şimon gibi bireyleri kapsar. Bu nedenle, aşağı türü oluşturur.

2. Tame Kuşların Sınıflandırılması

Tora'nın **Shemini** peraşasında listelenen yasak kuşların sayısının yirmi olduğunu buluruz (Levililer 11:13–20). Ancak **Re'eh Anokhi** peraşasında sayıları yirmi birdir (Devarim 14:12–18). Kadim Bilginler, **ra'ah** (glede) ile **da'ah** (kite)'in aynı olduğunu söylediler. Ayrıca (Hullin 63b) her iki yerde de geçen **ayyah** (şahin) ile **dayyah** (kite)'in da aynı olduğunu söylediler.

Rabbi Marinus [yani, Jonah ibn Janah] şöyle sordu: Eğer **ayyah** ve **dayyah** aynı ise, neden [aynı ayette] iki kez sayılsın? Bilginlerimiz, Kutsal Yazı'nın kimsenin ağzını açmasına fırsat vermemek için ona iki adla işaret ettiğini söylediler. Ancak böyleyse, Kutsal Yazı her kuşun tüm adlarını da anmalıydı. Meselenin doğrusu şudur ki, Tanrı sadece insanların anlayacağı dilde konuştu [ve Tanrı aynı nesneye aynı ayet içinde iki farklı ad vererek insanları şaşırtmazdı].

Sorumuza yanıt mantık biliminde bulunur. Çünkü yalnızca Levililer'de geçen **da'ah**, hem Devarim'de geçen **dayyah**'ı hem de **ra'ah**'ı içine alan yüce bir türdür. “Ama **tzippor**'u (kuşlar) bölmedi” (Bereşit 15:10) ifadesindeki **tzippor** kelimesi de benzerdir. Hem “**turtledove** ve **young pigeon**” (Bereşit 15:9) türlerini içerir. Benzer şekilde Kutsal Yazı, “Ve Yitshak'ın bamot'ları ıssız olacaktır” (Amos 7:9) der. Ancak başka yerde şöyle yazar: “Aven'in bamot'ları da yok edilecektir” (Hoşea 10:8). Dahası, [**ra'ah** ve **dayyah** kelimelerindeki] iki harf, **da'ah** kelimesinden alınmıştır.

Bütün sanatları ve bilimleri incelerken, kişi tüm tikelleri bilmeye çalışmaz; çünkü onların son sayılarını bilmek insanın kapasitesinde değildir. Tikeller durmadan yok olur ve sayıları her an değişir. Ancak grup [yani tür veya cins] sonsuza dek var olur.

3. Mitsvaların Sayılması

Emirleri tartışmadan önce çeşitli kategorilerden söz etmeyi gerekli buldum; çünkü bir dizi bilginin **613 mitsvayı** farklı şekillerde saydığını gördüm. Onlardan bazıları,

oğlağı annesinin sütünde pişirme yasağını bir kez listeler. Diğerleri, Tora’da üç kez yazıldığı için bunu üç emir olarak sayarlar (Çıkış 23:19; 34:26; Devarim 14:21). Oysa Bilginlerimiz her birini yorumlamışlardır. Tora’nın bir hükmü birden fazla kez tekrarladığı başka birçok örnek vardır.

Bazıları hem tikelleri hem kategorileri sayar. Diğerleri bazı durumlarda yalnızca tikelleri ve başka durumlarda yalnızca kategorileri sayar. Bazıları iki formülasyonla gelen ve tek anlamı olan bir emri iki kere sayar. Gerçek soruşturma açısından, emirlerin bir sınırı yoktur. Nitekim şair şöyle der: “Her şeyin sonunu gördüm; fakat Senin mitsvan çok geniştir” (Mezmun 119:96). Ancak yalnızca kategorileri, temel emirleri [İbranice **ikkarim**, bkz. bölüm 5], ve ebedî olarak bağlayıcı olan preseptleri sayarsak, emirler altı yüz on üçün onda birinden bile azdır.

4. Yesod Mora’nın Yazılış Nedeni

Haşmetli Tanrı, kalbimin içtenliğini bilir. Çünkü bu kitabı, bilimlerde ustalaştığımı göstermek için ya da bana sırların açıldığını göstererek kendimi yüceltmek için yazmadım. Bunu, kadim Bilginlerimizle tartışmak için de kaleme almadım; çünkü kesinlikle biliyorum ki onlar benden daha bilge ve Tanrı’dan daha çok korkan kişilerdi. Bu nesilde de büyük bilge kişiler vardır. Tam aksine, bu kitabı, kendisiyle onun için yazdığım kitapları birlikte çalıştığım **saygıdeğer ve soylu bir birey** için yazdım. Ona olan büyük sevgim sebebiyle, emirlerle ilgili bir kitap kaleme alma zahmetine girdim. Onu, doğruluk sahibi bir kişi olarak buldum; Tanrı korkusu insanların çoğundan daha ileri düzeyde olan biri.

5. Yüce Kategori; Yüce Tür ve Aşağı Tür

[Metinde] tüm olumlu ve olumsuz mitsvaları içine alan yüce bir kategori vardır; yani şu buyruk: “Rab’bin mitsvalarını senin iyiliğin için tutman” (Devarim 10:13). “Ve Tanrın Rab’be kulluk edeceksin” (Çıkış 23:25) sözü, kalple, ağızla ve eylemlerle ilgili tüm olumlu temel mitsvaları ve onların hatırlatıcılarını kapsar.

“Tanrın Rab’den korkman” (Devarim 14:23) sözleri olumlu biçimde ifade edilse de, tüm olumsuz mitsvaları içine alır [bu nedenle bu da bir yüce türdür]. Bir kişiye Tanrı’dan korkmasını ve onunla cinsel ilişkiye girmesi yasak olan bir kadına dokunmaktan sakınmasını buyurur. Bir kişiden, efendisinin huzurunda kötülük yapmaktan korkan bir hizmetçi gibi davranmasını ister [yani Tanrı’nın gazabından kelimenin tam anlamıyla korkmalıdır]. Çünkü kendi şehvetlerinin peşinden giden başka insanlar da vardır. Ne kraldan [yani Tanrı’dan] korkarlar ne de kralın yaptıklarını öğrenmesinden endişe ederler. Ne kire, ne utanca, ne de kötü bir ad kazanacak olmaya aldırış ederler.

“Tanrın Rab’bin ardından yürüyeceksin” (Devarim 13:5) sözü, sevgi-iyilik eylemlerini uygulama, doğru olma ve barışı sevme yükümlülüğünü içerir [dolayısıyla bu da yüce bir türdür].

Peygamber [Micah] şöyle der: yalnızca “adalet yapmak ve merhameti sevmek” (Micah 6:8) [bu da yüce bir türdür].

Bunların tümü şu mitsvaları içine alır: “Babanı onurlandır” (Çıkış 20:12); “Cinayet işlemeyeceksin” (Çıkış 20:13); “Zina etmeyeceksin” (Çıkış 20:13); “Çalmayacaksın” (Çıkış 20:13); “Komşuna karşı yalan tanıklık etmeyeceksin” (Çıkış 20:13); “Göz dikmeyeceksin” (Çıkış 20:14); “Birbirinize hile yapmayacaksınız, yalan söylemeyeceksiniz” (Levililer 19:11); “Sahte bir şeyden uzak dur” (Çıkış 23:7); “Güçlü birinin hatırına kayırmayacaksın” (Levililer 20:15); “Rüşvet almayacaksın” (Devarim 16:19); “Komşunu ezmeyecek ve onu soymayacaksın” (Levililer 19:13); “Doğru terazi... bulunduracaksın” (Levililer 19:36); “Bir işçinin ücreti sabaha kadar yanında kalmayacak” (Levililer 19:13); “İntikam almayacaksın ve kin tutmayacaksın” (Levililer 19:18); “Tam ve doğru ölçüye sahip olacaksın” (Devarim 25:15); “Onları yoksula ve yabancıya bırakacaksın” (Levililer 19:10); “Halkımdan birine borç verirken [... ona alacaklı gibi davranmayacaksın]” (Çıkış 22:24); “Dul veya öksüz çocuğa eziyet etmeyeceksin” (Çıkış 22:21); “Yabancıyı incitmeyeceksin” (Levililer 19:33) ve bunun benzeri birçok yasa.

“Ve Tanrın’la alçakgönüllülükle yürümek” (Mikah 6:8) tüm davranış yollarını, hükümlerini ve bize Tanrı tarafından öğretilmiş yasaları içerir.

6. Artık Uygulanmayan Mitsvalar

Zamanı geçmiş birçok mitsva vardır. Bunların altı yüz on üç mitsva arasında sayılmasına ne gerek vardır? Kullanımdan kalkmış mitsvalar arasında şunlar vardır: “Ve bir demet **ezov** alacaksınız... ve sabaha kadar hiçbir evinin kapısından çıkmayacak” (Çıkış 12:22); “Hiç kimse yedinci gün [man toplamaya] yerinden çıkmayacak” (Çıkış 16:29); “Hiçbirini sabaha bırakmayacaksın” (Levililer 22:30); ve “Üçüncü gün için hazır olun” (Çıkış 19:15).

Aynı durum Mişkan’ın inşasıyla ilgili emirler, onun yolculuk düzeni (Sayılar 1:1–34, 10:11–29), sancaklar (Sayılar bölüm 2) ve tame kişilerin gönderilmesi (Sayılar 5:1–4) için de geçerlidir.

Aynı şekilde, bir kürek kullanma [dışkıyı örtmek için] ve ordugah içinde ihtiyaç için bir yer ayırma emri (Devarim 23:14–15) de böyledir.

Aynı şekilde, artık var olmayan düşmanlarla savaşma emirleri (Sayılar 31:2; Devarim 23:16–18), berahalar ve lanetleri söyleme (Devarim 11:26–32; 27:11–26), Eval Dağı’nda bir mizbeah kurma (Devarim 27:5), taşları sıvama (Devarim 27:1–2), Tora’yı yazma, sığınak şehirleri ayırma (Sayılar 35:9–34) ve Amalek’le savaşma (Devarim 25:17–19) da böyledir.

7. 613 Sayımına Dahil Edilmeyen Talimatlar

Bazı mitsvalar yalnızca Moşe’ye verilmişti [dolayısıyla 613 mitsva listesine dahil edilmez]. Tanrı İsrail ile antlaşma yaptığında Moşe’ye şöyle dedi: “Bana topraktan bir mizbeah yapacaksın” (Çıkış 20:21). Benzer şekilde, tabletleri yontma emri (Çıkış 34:1), Mişkan’ı kurma (Çıkış 26:30; 40:1–2), yedi gün süren kutsama töreni (Levililer

8:32), Mişkan'ı mesh etme (Çıkış 30:26–29), Aharon'u mesh etme (Çıkış 29:7; 30:30; 40:15) ve oğullarını mesh etme (Çıkış 30:30; 40:15), **urim ve tummim**'i göğüs plakasına yerleştirme (Çıkış 28:30), antlaşma tabletlerini arka koyma (Çıkış 25:21; Devarim 10:2) ve bakır yılanı yapma (Sayılar 21:8–9) da bu kategoridedir.

Aynısı başka mitsvalar için de geçerlidir. Örnekler: Ateş sunaklarının dövülerek levha hâline getirilmesi (Sayılar 17:3), kohenlerin Tora'yı sandığın dışına yakın bir yere koyması (Devarim 31:26), bir kavanoz man'ın ayrılması (Çıkış 16:32–34) ve Aharon'un asasının sandığın önüne konması (Sayılar 17:25).

8. Yüce ve Aşağı Kategoriler

Bazı mitsvalar yüce bir kategori oluşturur. “Sizden hiçbirisi kendisine yakın olan bir akrabaya yaklaşmayacak” (Levililer 18:6) bunun bir örneğidir. Buna karşılık, bir erkeğin babasının ve annesinin çıplaklığını açmasını yasaklayan yasa (Levililer 18:7) aşağı kategoriye aittir. Kutsal Yazı, [cinsel ilişkinin özellikle yasaklandığı kişilerin listesini] şöyle diyerek başlatır: “[Babanın çıplaklığını ve annenin çıplaklığını açmayacaksın:] o senin annen [onun çıplaklığını açmayacaksın]” (Levililer 18:7). Bu nedenle Tora şöyle der: “Babanın kız kardeşinin çıplaklığını açmayacaksın; o babanın yakın akrabasıdır” (Levililer 18:12) ve “Annenin kız kardeşinin çıplaklığını açmayacaksın; çünkü o annenin yakın akrabasıdır” (Levililer 18:13).

Mitsvaları sayanlar, yasaklanan her bir cinsel eylemi ayrı bir mitsva olarak saymışlardır; [her biri Levililer 18:6'da ifade edilen yüce kategoriye dahil olduğu hâlde]. Bunun nedeni, bazı durumlarda mahkeme tarafından verilen cezaların farklı olmasıdır. **karet** (“kesilme”) kelimesi hepsini içine alır.

Şimdi, onlar [mitsva sayanlar], “tame sığırların etini yemek” yasağını (Levililer 11:1–9; Devarim 14:3–8), yirmi tür kuşu (Levililer 11:13–19; Devarim 12:11–18), yer üzerinde debelenen canlıları (Levililer 11:29–30), uçan debelenen şeyleri (Levililer 11:20–21; Devarim 14:19) ve suda debelenen şeyleri (Levililer 11:20–21; Devarim 14:19) tek bir mitsva olarak kabul ettiler.

Sekiz **şeret**'in (Levililer 11:29–30) tame oluşunun çok sıkı olduğunu biliyoruz. Kutsal Yazı şöyle der: “Ve leşlerinden hiçbirine dokunmayacaksınız” (Levililer 11:8); çünkü **domuz**, **rock-badger**, **hare**, ve **deve**'nin her biri tek bir koşer işaretiyle sahiptir. “Ve leşlerinden hiçbirine dokunmayacaksınız” ifadesinin anlamı şudur: Siz kutsal olduğunuz için, sizi tame kılacak herhangi bir leşe dokunmayın. Aynı şey balıklar için de geçerlidir.

Kutsal Yazı şöyle der: “Ve onların leşlerinden tiksineceksiniz” (Levililer 11:11) [yani onlara dokunmayın]. Kutsal Yazı bu nedenle onları [yani balıkların leşlerini], diğer tüm leşleri andığı gibi anmıştır. Onlara dokunan kişi, tame sığır, kuş veya fowl yeme cezası olan **karet** veya kamçı cezasına çarptırılmaz.

9. Belirli Koşullarda Geçerli Olan Mitsvalar

Bazı olumsuz mitsvalar vardır ki, kişi bunların ihlâlini düzeltebilir [kelimenin tam anlamıyla: “yapabilir”] ve suçsuz kalabilir. Örneğin Tora şöyle der: eğer mümkünse, “onun [Pesah Kuzusu’nun] hiçbir şeyinden sabaha bırakmayacaksınız” (Çıkış 12:10). Kutsal Yazı daha sonra şöyle devam eder: Pesah Kuzusu’ndan sabaha kalan bir şey olursa, “onu ateşle yakacaksınız” (Çıkış 12:10).

Benzer şekilde, [çocuksuz dul kalmış bir kadın hakkında] “kocasının kardeşi ona girecek” (Devarim 25:5) zorunlu bir mitsva değildir; [çünkü koca kardeşi evlenmeyi reddetme seçeneğine sahiptir; bkz. Devarim 25:7–9]. Eğer kocanın kardeşi “ona girmek” isterse, bu onun için iyidir ve bunun karşılığında ödül alacaktır. Ancak bunu yapmak istemezse, mahkeme onu [yevamin görevini yerine getirmeye] zorlamayacaktır.

10. Yasaklanmış Cinsel Davranış

Kutsal Yazıda (Scripture) cinsel birleşmeye ilişkin yasaklanmış fiillerin ek kategorileri vardır. Bir türe özgü olan bir yasak vardır ve başka türlere de uygulanan bir yasak vardır. Bir erkeğin başka bir erkekle cinsel ilişkide bulunmasına dair yasak (Levililer 18:22) ve herhangi bir tür hayvanla cinsel ilişkide bulunma yasağı bunun örneğidir (Levililer 18:23). Son belirtilen yasak kuşlara bile uygulanır. Ancak Kutsal Yazı en yaygın olana göre konuşur [bu yüzden ayet “kuşlar” yerine “hayvanlar” der]. Beş Kitap şöyle der: “Ve Tanrı **Noah**’ı ve bütün yaşayan şeyi (**nefeş hayyah**) ve onunla birlikte olan bütün hayvanları hatırladı” (Bereşit 8:1) [ama kuşlardan söz etmez].

Söz konusu ayet, hayvanları [**nefeş hayyah**, “her yaşayan şey”] ve sığırları belirtir; çünkü onlar [kuşların aksine] önemli yaratıklardır; zira onlar [kara hayvanları], insanla aynı günde yaratılmışlardır [kuşlar ise beşinci günde yaratılmıştır]. Benzer şekilde, “ve bir öküz ya da bir eşek [bir kişinin açtığı çukura] düşerse” (Çıkış 21:23) yasası, bu zamanda en yaygın olana göre konuşur [yani Moşe’nin zamanındaki en yaygın hayvanlara göre]. Aynı yasa, bu ayette listelenmemiş olsa da atlara, katırlara ve develere de uygulanır.

Ayrıca kişinin kendi türünden olmayan dişiyle [yani insan olmayan dişiyle] cinsel ilişkide bulunmasını yasaklayan bir hüküm daha vardır; örneğin bir dişi hayvanla (Levililer 18:23).

Ayrıca çeşitli tür insan dişileriyle – kişinin babasının karısı, kız kardeşi ve kızı (Levililer 18:8–10) – cinsel ilişkiye girilmesine karşı yasaklar vardır.

Bazı yasaklar yalnızca belirli bir birey hayatta olduğu sürece geçerlidir. Evli bir kadın yasağı [kocasını hayatta olduğu sürece geçerlidir, Levililer 18:20], yevama ile ilgili yasak (bkz. Devarim 25:5–10), ve kişinin karısının kız kardeşiyle cinsel ilişkiye girmesi yasağı bu türdendir.

Ayrıca Yahudi inancında olmayan bir kadınla cinsel ilişkide bulunmayı yasaklayan bir hüküm vardır. Bu yasak, kadın Yahudiliği kabul ederse kalkar [kelimenin tam anlamıyla: “onun yasasına dönünceye kadar, onunla yatan kişinin ulusundan olmayan kadınla”]. Çünkü **Orpah** kendi halkına ve kendi ilahına döndü (Rut 1:15). Buna karşılık **Rut** şöyle dedi: “Senin halkın benim halkım olacak ve senin Tanrın benim Tanrım” (Rut 1:17) [yani İsrail’in Tanrısını kabul etti; aksi hâlde **Boaz** onu almazdı].

Yukarıda bahsedilenle – yani kendisini Tanrı’nın birliğini ifade etmek için tame hâlimden arındırmamış bir kadınla – cinsel ilişkide bulunan kişi, tohumunu putlara verir.

Ayrıca kişi, ister bakire ister dul olsun, onunla evlenmeye izinli olduğu bir kadınla zinada bulunmayı yasaklayan bir hüküm vardır.

Ayrıca kişinin karısıyla, “hastalık döneminin tame hâli” boyunca (Levililer 12:2; 18:19) ve bir erkek veya kız çocuk doğurduktan sonra “tame kanı içinde oturduğu” süre boyunca (Levililer 12:1–6) cinsel ilişkide bulunmasına karşı da bir yasak vardır.

11. Koşula Bağlı Mitsvalar

Tora’nın bazı bölümleri emir biçiminde yazılmıştır ancak gerçekte zorunlu mitsvalar değildir. “Güzel esir kadın” bölümü (Devarim 21:10–14) bunun bir örneğidir. Bir İsraili, Kutsal Yazı’da belirtilen tüm koşullar yerine getirilinceye kadar esir alınmış bir kadını eş olarak alamaz.

Kutsal Yazı’nın [esir kadın bölümünün başında] “onu arzulayacak ve onu kendine eş olarak alacaksın” (Devarim 21:11) demesine şaşırma; çünkü Tora, esir alan kişinin niyetinden söz eder. Bu durum Paro örneği gibidir. Kutsal Yazı şöyle derken Paro’nun niyetinden söz eder: “Ona eşim olsun diye aldım” (Bereşit 12:19).

Tora benzer şekilde **Balak**’ın niyetinden söz eder: “Ve Balak kalktı ve İsrail’e karşı savaş açtı” (Yeşu 24:9).

“Ve bundan sonra ona girecek ve onun kocası olacaksın” (Devarim 21:13) sözleri [“ve onu kendine eş olarak alacaksın” ifadesinin gerçekte “onu eş olarak almak istiyorsun” anlamına geldiğinin] kesin kanıtıdır; çünkü esir kadınla cinsel ilişkiye girmeden önce yerine getirilmesi gereken tüm koşullar bu sözlerden sonra gelir.

Esir kadınla ilgili terimler şunlardır: Esir alan kişi onu eş olarak almak niyetindeyse, onu kendi evine getirmeli ve başkasının bakımına bırakmamalıdır. Esir kadın, başını tıraş etmeli ve tırnaklarını kesmelidir (Devarim 21:12); tıpkı bir **tzara’atlı** gibi.

Kutsal Yazı, onun “serpme sularıyla” arınması gerektiğini belirtmek zorunda değildir; çünkü başka bir yerde şöyle yazılıdır: “Sen ve esirlerin [kendinizi arındıracaksınız]” (Sayılar 31:19).

Esir kadın “tutsaklık giysisini – putlara hizmet ederken giydiği giysiyi – üzerinden çıkaracaktır” (Devarim 21:13); tıpkı şu sözde olduğu gibi: “Ve giysilerinizi değiştirin” (Bereşit 35:2).

Esir kadın “babasını ve annesini tam bir ay boyunca ağlayacaktır” (Devarim 21:13); ister savaşta öldürülmüş olsunlar ister hâlâ hayatta olsunlar. Bu gecikmenin amacı [yani otuz gün beklemek], esir alanın fikrini değiştirmesine ve onu almamasına zaman tanımadır.

Bir İsrail kızını alan ve bütün bu koşulları yerine getirmek zorunda olmayan biri, bu şehvet sahibi esir alandan çok daha iyi davranmış olur.

Bu Tora bölümünde, “ona bir köle gibi davranmayacaksın” (Devarim 21:14) mitsvası dışında zorunlu hiçbir emir yoktur.

12. İsteğe Bağlı Berahalar

Aynı durum berahalar için de geçerlidir. Zorunlu mitsvaları yerine getirmeden önce okumamız gereken berahalar vardır. Buna karşılık, belirli koşullar altında bir eylemi yapmamıza izin verdiği için Tanrı’yı öven berahalar da vardır [yani bu durumda mitsva zorunlu değildir].

Hayvanı ritüel olarak kesmeden önce okunan beraha bunun bir örneğidir. Eğer kişi bu berahayı Pesah korbanını kesmeden önce söylerse, bu durumda yerine getirilmesi gereken bir mitsva üzerine beraha söylemiş olur [çünkü Pesah korbanını getirmek zorunludur]. Bu, sünnetten önce okunan berahaya benzer. Ancak [kişi bir hayvanı yiyecek için kesmeden önce bu berahayı okursa], bu durumda zorunlu olmayan bir eylem üzerine beraha söylemiş olur; çünkü Tanrı bize hayvanları ritüel olarak kesmemizi emretmedi. Yalnızca, kanı Yahudi hukukunun belirlediği usul dışında akıtılmış hayvanın etini yemeyi yasakladı [yani **shehitah** dışı kesim yasaktır].

Ritüel kesimden önce okunan beraha böylece, huppa altında okunan evlilik berahası gibidir; burada Tanrı’nın bazı kişilerle cinsel ilişkiyi yasakladığı, nişanlı olduğumuz kişilerle ilişkiyi yasakladığı, fakat evli olduğumuz kişilerle cinsel ilişkiye izin verdiği ifade edilir.

Şimdi, ritüel kesimden önce beraha söyleyen biri, sonra hayvanın leşini inceleyen, yağ ve sinirleri ayıran ve etini yedikten sonra Tanrı’ya şükreden biri, ödülünü garanti eder. Bunların hiçbirini yapmazsa, onu ceza bekler.

Ancak bunların hiçbiri zorunlu değildir; çünkü et yemek bir mitsva değildir. Et yemekten kaçınan ve kendini uzak tutan biri, Daniel’in yaptığı gibi (Daniel 1:8–16), kuşkusuz Tanrı’dan daha büyük ödül alacaktır. Aynı şekilde her gün oruç tutan ve yemek sonrası berahayı söylemeyen biri için de böyledir. Benzer şekilde, bir Nazir’in **Kidduş**, **Havdalah** veya **Seder**’de dört kadehi içme zorunluluğu yoktur. Bu zorunluluk, yalnızca şarap içen kişiye aittir.

Yukarıdakileri anıyorum; çünkü dindar bir bilginin, sokaklarda dolaşıp elinde bir kuş taşıyan birini aradığını duydum; böylece o [dindar bilgin] kuşu ritüel olarak kesebilsin. Dindar bilginin zihni berahadaydı [ritüel kesim fiilinde değil]. Günlük yüz beraha kotasını yerine getirmek istiyordu.

13. Mitsvaları Açıklayan Olumsuz İfadelerin Mitsva Olarak Sayılmaması

Azharot’un bazı düzenleyicileri, aslında mitsvaları açıklamak için verilen uyarıları olumsuz emirler olarak listelediler. Aşağıdakiler buna örnektir:

- “Kalbi sapmasın” (Devarim 17:17) [kralın çok eş edinmemesi gerektiğini açıklar].
- “Halkı Mısır’a geri döndürmesin” (Devarim 17:16) [kralın çok at edinmemesi gerektiğini açıklar].
- “Ve göğüslük efod’dan ayrılmasın” (Çıkış 28:28). Bunun anlamı şudur: “Göğüslüğü

bağladıklarında [efod'a], yerinden oynamayacaktır.”

• “Ki ölmesin” (Çıkış 28:35) ayeti de yukarıdakiler gibi önceki bir mitsvayı açıklar [yani Aaron’un kaftanının eteklerine neden ziller takılması gerektiğini açıklar].

Gelenek olmasaydı, “onlar [saplar] sandıktan alınmayacak” (Çıkış 25:15) ayeti de yukarıdakilerle aynı kategoriye girmeliydi.

14. İsteğe Bağlı Olan ile Zorunlu Olan Mitsvaların Karıştırılması

[**Azharot** yazarları arasında] kimi kişiler isteğe bağlı eylemleri mitsvalar arasında sayar. Böylece, “onu [kendiliğinden ölmüş bir hayvanı] kapılarının içindeki yabancıya verebilirsin; ya da onu bir yabancıya satabilirsin” (Devarim 14:21) ifadesini bir mitsva olarak listelerler [oysa kişi, leşi dilediği gibi tasarruf etme hakkına sahiptir].

“Onu [yırtık eti] köpeğe atacaksın” (Çıkış 22:30) da aynı şekilde [isteğe bağlıdır]; çünkü anlamı şu ifadeye bağlıdır: “Ve Bana kutsal adamlar olacaksınız” (Çıkış 22:30). Ayetin anlamı şudur: “Size yırtık et yemek uygun değildir. Onu, sürülerinizi koruyan köpeğe verin.”

Bu nedenle **la-kelev** [‘köpeğe’] kelimesindeki lamed **pataḥ** ile vokalize edilir.

Aynı durum, “onları sonsuza dek hizmet ettireceksiniz” (Levililer 25:46) ifadesi için de geçerliymiş gibi görünürdü; ancak bunun [aksi yönde] özel bir geleneği vardır. Bu gelenek kabul edilmelidir; çünkü tüm mitsvaları atalarımızdan aldık. Tora’nın sözleri ile onların sözleri arasında mitsvalar bakımından hiçbir fark yoktur. Çünkü onlar da bize [Sinay’da] verilmiştir.

Bilginler (Rabbiler) geleneği babalarından aldılar ve babaları da onu peygamberlerden aldı. Geleneğin tamamı Tanrı tarafından, Moşe’nin eliyle verilmiştir.

15. Azharot Yazarlarının Mitsva Hesabındaki Hataları

Şimdi sana **Azharot** yazarlarının iki mitsva saydığı tek bir mitsvaya örnek vereceğim: “Şabat gününü hatırla, onu kutsal tut” (Çıkış 20:8) ve “Şabat gününü gözet, onu kutsal tut” (Devarim 5:12).

Şimdi “Şabat’ı kutsallaştırma” (Çıkış 20:8; Devarim 5:12), “Şabat’ı zevk günü olarak adlandırma”, “Şabat’ta kişinin alışılmış yollarını izlememesi”, “kendi işlerinin peşine düşmemesi ve bunları konuşmaması” (Yeşaya 58:13’te geçen ifadeler) Şabat’la ilgili birçok mitsvadır.

Bununla birlikte, tüm bu emirlerin ardındaki temel güç şudur: “Şabat günü hiçbir iş yapmayacaksın” (Çıkış 20:9).

Kişi, hafta günlerinde, yaklaşan Şabat’ın ne zaman olduğunu aklında tutmalıdır. Bu zihinde tutma zorunluluğu vardır. Böylece “hatırla”, “gözet” ile aynı anlama gelir [ve aynı mitsvadır].

Şabat, Yeremya’da açıkça belirtildiği gibi, o gün iş yapmayarak kutsallaştırılır (Yeremya 17:22, 24). “Şabat zevki” (Yeşaya 58:13’e bakınız), beden emekten dinlenmesini ifade eder. Kişi kendi işlerinin peşine düşmemeli ve bunları Şabat’ta konuşmamalıdır; çünkü bunları yapmak kişiyi Şabat’ta iş yapmaya götürebilir.

16. Azharot ile İlgili Sorun

Azharot'ta “Bu nedenle yüreğinizin sünnetini yapın” (Devarim 10:16) ifadesi olumlu mitsvalar arasında ve “ve artık dik kafalı olmayın” (Devarim 10:16) ifadesi olumsuz mitsvalar arasında yer alır. Bu ayetlerin anlamını bana açıklamaları için çağımızın büyük adamlarına soru sordum [çünkü bu ayetler literal alınamaz]. Onların cevabı, beni – tıpkı doğruluk ile yanlışlığı ayırt edemeyen zihni olmayan öğrencilerle yaptıkları gibi – kırık bir kamışla savuşturmak oldu.

Şimdi, **Azharot** yazarlar, tıbbi kitaplarda yazılı bitkilerin sayısını tek tek sayan fakat her bir bitkinin faydasını bilmeyen bir kişiye benzer. İsimlerini bilmekten ne fayda elde eder?

Kutsal Yazı bazen bir mitsvayla ilgili iki ifade kullanır. “Hatırla, unuttuğun zaman [çölde Rab'bini nasıl öfkелendirdiğini]” (Devarim 9:7) bunun örneğidir. Buna rağmen, bir **Azharot** yazarı “hatırla” ve “unutma”yı iki ayrı mitsva kabul etmiş ve öyle saymıştır.

Bu ayeti yerinde geldiğinde açıklayacağım. Benzer nitelikte daha birçok mitsva Tora'da bulunur; fakat kimse bunlara dikkat etmez.

Temenni:

Mitsvaların nasıl sınıflandırılması gerektiğine dair akılsal yöntemi, kategorilerin ve türlerin hiyerarşisini, zorunlu olanla isteğe bağlı olanın ayrımını ve sayımsal netliğin neden temel olduğunu açıklamak, mitsvaların kökenindeki bilgeliği arayanlara yardımcı olmak amacıyla bu küçük çalışmayı yazmaya giriştim. Bu konu, bilgelik arayana yol gösterebilir. Bu çalışma zihinlere berraklık sağlasın ve kimse elinden düşürmek istemesin.G.D. Aralık 2025